СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК LVII. Ч. 261. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 9-го ЛИСТОПАДА, 1949. No. 261. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, NOVEMBER 9, 1949. VOL. LVII.
ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном · Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 / 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 · THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere

ПЕРЕДБАЧУВАННЯ ВИБОРЧИХ ВИСЛІДІВ

Від години 6 ранку, у вівторок 8 листопада, почали йти до голосування громади в різних стейтах, щоб сповнити обовязок много-голового суверена і поставити у проводі урядових установ своїх вибранців. У двох стейтах вибори матимуть значення для національної або й міжнародної політики й тому на ці стейти звернені очі загалу. У стейті Ню Йорк кандидат Демократичної партії на федерального сенатора, Герберт Г. Лімен, має запевнену більшість в південній половині стейту, головно серед населення міста Ню Йорк. У північній частині веде перед Сен. Джан Фостер Доллес. Щоденник Ню Йорк Таймс, який підтримує Доллеса, признає, що Лімен може перемогти, бо демократична організація міста й повіту Олбені має точні обчислення голосування, а вони в минулому показалися непомильними. У місті Ню Йорку, як твердить цей часопис, має запевнений вибір на посадника Вилйем О'Двайер, демократ.

У стейті Ню Джерзі йде голосування над поновним вибором губернатора республіканця Алфреда Е. Дріскола. На підставі нової конституції це перший раз губернатор кандидує вдруги на це становище, бо попередня конституція це забороняла. Проти Дріскола кандидує демократ Елмер Г. Він. Показується, що демократична машина ще дальше працює справно. Зогляду на недавно ухвалену нову стейтову контитуцію переведено теж вибір цілої леґіслативи. Перед покінченням голосування не було ясного погляду, хто переможе.

НАЙВИЩІ ЗАРОБІТКИ КОМПАНІЇ ДЖЕНЕРАЛ МОТОРС.

Ню Йорк. — Корпорація Дженерал Моторс, яка продукує авта, признала найвищу дивіденду з чистого зиску своїм членам в цілій історії американського промислу. Заробітки за девять місяців теперішнього року, принесли $502,000,000 чистого зиску, а з того дирекція призначила $390,233,000 на розподіл як дивіденду. Усіх членів корпорації є 436,000, між ними 405,000 таких, які поносять повну відповідальність (мають „коммон стак") з 44,000,000 уділами. На один уділ припадає $4.25 заробітку. В додатку до попереднього зиску уділ принесе $8 зиску біжучого року. Власники уділів з обмеженою відповідальністю („пріферд стак") дістануть своїх 94 центи від уділу. Таких уділів є 1,000,000.

ЛУЇС І МАЙНЕРСЬКА ЮНІЯ МУСЯТЬ ЗАПЛАТИТИ $1,420,000 КАРИ.

Вашингтон. — Верховний Суд відкинув відклик майнерської юнії і її президента Джана Луїса, щоб перевірити присуди двох передних федеральних інстанцій в справі кари наложеної на них в 1948 р. Кара виносить $1,420,000 за те, що Луїс не послухав наказу федерального суду, щоб юнія покінчила страйк. Цей наказ видав суддя Ґолдсборо у Вашинґтоні в 1947 р. а потім підвищив кару: юнії до $1,400,000, а Луїсові особисто до $20,000. Відклик до апеляційного суду не поміг, тому внесено відклик до Верховного Суду. Верховний Суд не взяв відклику під увагу, а тим самим признав оба перші рішення за важні. Суддя Ґолдсборо видав наказ вертати до праці на підставі закону Тефта-Гартлі, який забороняє страйки на випадок краєвої необхідности.

У теперішнім спорі між підприємцями вугільних шахт й майнерською юнією уряд не хоче вмішуватися зашвидко, вижидаючи обопільного порозуміння для віднови контракту й покінчення страйку вуглекопів, що триває вже сім тижнів.

ЗАСУДЖЕННІ КОМУНІСТИ НЕ МОГЛИ ГОЛОСУВАТИ.

Верховний Суд південної частини стейту Ню Йорк вирішив, що засуджені в процесі за змову проти уряду, комуністичні провідники Бенджамин Дж. Дейвис і Джан Гейтс, не мають права голосувати при теперішніх виборах. Дейвис був кандидатом на поновний вибір як міський радний в Ню Йорку. Гейтс це редактор комуністичної газети „Дейлі Воркер".

РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ В СПРАВІ ДИСКРИМІНАЦІЇ ПРОТИ НІҐРІВ.

Вашинґтон. — Верховний Суд, на своєму першому засіданні в новій каденції, вирішив три випадки в справі вирізнювання чорних людей від білих. Одноголосно рішив суд, що паляч-ніґер, має право внести жалобу в федеральнім суді у Вашинґтоні проти Братства Залізничих Палячів у Локомотивах Південних Залізниць. Теж одноголосно суд обіцяв розглянути жалобу ніґрів проти двох університетів в Південнім стейті, які відмовилися прийняти чорних студентів. Більшістю голосів видано рішення, що ніґер вбивник має бути виданий під суд у стейті Джорджіа, хоч він мешкає тепер у Пенсилвенії. Ніґер боронився проти видачі його стейтові, в якому він поповнив злочин, кажучи, що він не дістане там справедливого присуду. Жалоба проти Братства Залізничих Палячів має на меті звалити практику, що ніґер — паляч не може бути авансований на вищий пост.

ПЯТЬ ЗАСУДЖЕНИХ КОМУНІСТІВ МОЖУТЬ ЇХАТИ ДОМІВ.

Ню Йорк. — Федеральний суд дозволив пятьом засудженим комуністичним провідникам покинути територію суду і виїхати до своїх домів. Засуджені були випущені за порукою в сумі 30,000 або 20,000 долярів. Вони мають бути готові повернутися кожної хвилини до Ню Йорку, якщо федеральний уряд цього зажадає. Крім того суд поставив ще дві інші умови при їхнім свобіднім переїзді.

Міжтим суддя Гаролд Р. Медіна, який проводив судові й назначив кару на підсудних, дістає щодня тисячі листів з признанням за терпеливість і відвагу. Досі наспіло 50,000 таких листів з усіх сторін краю й світу.

АЧЕСОН ВИЇХАВ ДО ПАРИЖА ПІСЛЯ РОЗМОВИ З ВИШИНСЬКИМ

Вашингтон, 7 листопада. — Секретар стейту Дін Ачесон прийняв на розмові советського міністра закордонних справ Андрія Вишинського і негайно опісля виїхав літаком на конференцію міністрів Трьох Потуг до Парижа. Конференція має на меті посилити оборону Західної Европи проти Советів. Розмова Вишинського з Ачесоном тривала 15 мінут. Урядово кажуть, що це були відвідини з чемности, з огляду на річницю советської революції, яку саме святкували в советській амбасаді в понеділок.

Президент Труман відпровадив Ачесона до летунського майдану, а це вказує на важливу місію, яку має перед собою секретар стейту в Европі. Він має зустрінути там французького міністра закордонних справ Роберта Шумана й англійського Ернеста Бевина. Ачесон не дуже радо погодився їхати на цю конференцію уважаючи її передчасною. Ідеться про вирішення, чи стримати дальше розбирання німецьких фабрик у Німеччині. Тому, що французький парлямент буде обговорювати цю спарву наступного тижня, був погляд, щоб конференцію міністрів відбути після такої дебати. Британська влада заповідає, що признає комуністичний уряд Катаю. Це мабуть приспішило конференцію в Парижі.

СОВЕТИ ПРО АМЕРИКАНСЬКО-БРИТАНСЬКІ БАЗИ В АФРИЦІ

Лейк Соксес, 8 листопада. Советський представник в Політичному Комітеті Генеральної Асамблеї обвинувачував вчора Злучені Держави і Британію, що вони в підготовці війни проти Советів розбудовують свої військові бази в Північній Африці. Він твердив, що Британія після евакуації Палестини, почала розбудовувати свої бази в Лібії, а Злучені Держави творять свою військову „випадову базу проти Советського Союзу" в Північній Африці, починаючи від Касабляйки.

ФИЛИПІНЦІ ВИБИРАЮТЬ ПРЕЗИДЕНТА.

Маніля, 8 листопада. — Сьогодні відбуваються в цій молодій республіці загальні вибори президента країни та послів до палати репрезентантів. До виборів зголошено трьох кандидатів, але стверджується, що найбільші вигляди на вибір має дотеперішній президент Ельпідіо Квіріно та його ліберальна партія. До участи у виборах зареєстровано около 5 мільйонів филипинців.

АРҐЕНТИНСЬКЕ ВІЙСЬКО САЛЮТУЄ УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР

Буенос Айрес. — У неділю 25 вересня відбулося парафіяльне свято в Ґерлі, де находиться церква Богоматері, покровительки арґентинського війська. На запрошення парафіяльного уряду українське товариство „Відродження" прийняло участь у параді. В поході несено крім арґентинського прапору, теж прапори італійський, еспанський, лібанський і український. Коли виношено український прапор з церкви, заповідач виголосив: „Тепер виносять прапор Української Нації, що найбільше потерпіла від комунізму й заслуговує на нашу найбільшу симпатію". Після того арґентинське військо віддало шану українському національному прапорові. — („Наш Клич").

УКРАЇНСЬКІ ІМІҐРАНТИ УЛАШТОВУЮТЬ ВИСТАВКУ У ВАШИНҐТОНІ

Вашингтон, Д. К. — За звідомленням щоденника Таймс-Гералд, українські іміґранти, які щойно приїхали до З.Д., улаштували в Діточому Музею під ч. 1607 Вулиця 1 Норт Вест виставку українських ляльок. Виставку зорганізував о. Волод. Возняк. Головну частину експонатів прислала пані Дарія Нижанківська. Вона працювала над ляльками значну частину свого життя і може повеличатися прегарними успіхами. Крім неї є ще яких десять інших українських жінок, які піклуються виставкою. Вони заповідають, що відкриють крамницю з українськими домашніми виробами. Газета поміщує теж картину двох українських ляльок в товаристві п-ні Ніжанківської, подаючи підпис: „Три українки в народних одягах".

МОСКВА ЗАПОВІДАЄ ПЕРЕМОГУ „КОМУНІСТИЧНОГО ПОХОДУ"

СВЯТКУВАННЯ РІЧНИЦІ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ ПІД ЗНАКОМ ПІДГОТОВКИ НОВОЇ ВІЙНИ

Москва, 8 листопада. Вчора Москва та цілий Советський Союз і його сателіти обходили 32-гу річницю жовтневої большевицької революції під знаком підготовки до нової війни та звичайної большевицької лайки на всіх і вся, що не виявляють охоти до служби Кремлеві. Советська преса заповнена майже в цілости тільки гаслами і статтями з нагоди річниці, з типовими славословіями Сталіна. Урядові „Ізвестія" при цій нагоді заповідають, що комуністичного походу вже „не зупинить жадна сила в світі". Денний наказ маршала Василевського запевняє, що „советські народи" і советські збройні сили йдуть переможно до повного комунізму в свідомості загрози „нової війни, підготовку до якої ведуть явно американські і англійські імперіялісти, що стоять на чолі міжнародної реакції". Василевський промовляв приблизно на ту саму тему теж під час паради, що з цеї нагоди відбулася в Москві. Під час тої самої паради, яка тривала майже шість годин, велика оркестра відіграла советський гимн та Глинки „Слава російському народові". Ту саму „славу" Москва заставляє співати собі теж всіми поневоленими нею народами.

ПАПА ЗАКЛИКАЄ СУДДІВ НЕ ВИДАВАТИ ВИРОКІВ НА ПІДСТАВІ НЕСПРАВЕДЛИВИХ ЗАКОНІВ

Рим, 8 листопада. Папа Пій XII. звернувся зі закликом до всіх суддів світу, щоб вони не видавали вироків, базованих на законах, які церква вважає несправедливими.

20-ГО ЛИСТОПАДА ПОЧНУТЬСЯ УКРАЇНСЬКІ ПРОГРАМИ „ГОЛОСУ АМЕРИКИ"

Ню Йорк, 8. листопада. — Керівник закордонних радіопрограм в державному департаменті, Чарлз В. Теєр, повідомив Український Конгресовий Комітет, що українські радіопрограми в „Голосі Америки" мали б початися з днем 20-го листопада цього року. Робиться відповідну підготовку до їх формального відкриття. „Голос Америки" в українській мові, до відкриття якого у великій мірі причинився Український Конґресовий Комітет, буде черговим великим досягненням американських українців в їх зусиллях допомогти в цій рішальній боротьбі українського народу проти большевизму. Американський уряд зі свого боку потверджує цим своє розуміння важливости української ділянки в очолюваному нашою країною світовому фронті боротьби за тривкий і справедливий мир та волю для всіх.

ФРАНЦІЯ І КАНАДА ПРОПОНУЮТЬ НАРАДИ В СПРАВІ КОНТРОЛІ АТОМУ

Лейк Соксес, 8 листопада. Представники Франції і Канади внесли вчора нову резолюцію, на підставі якої Генеральна Асамблея могла б домагатися від шістьох постійних членів Комісії Контролі Атомової Енергії продовжувати свої розмови на тему контролі та заборони атомової зброї.

ДРАМА НА КОРАБЛІ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ДО АВСТРАЛІЇ.

Мелборн, Австралія, 8. листопада. — Одна з численних дій великої драми українських скитальців розігралася в місцевому порті на кораблі „Анна Сален", що привіз до цеї країни переселенців з Европи, між ними переважно українців. В порті вступили на поклад корабля лікарі і медсестри, забираючи 35 переважно українських дітей у віці до 3 років, бо ствердили, що вони хворі на кір. Матері почали плакати та не давали від себе дітей, передираючись з лікарями і медсестрами. До замішання прийшло теж в лікарні і при цьому не було навіть перекладача, щоб міг вияснити аргументи. Виявилося, що діти хворі не тільки на кір, але й на інші хвороби і всі недоживлені. Семеро дітей вмерло вже на кораблі під час подорожі.

ПЕРЕДВИБОРЧІ БОЇ В КОЛЬОМБІЇ

Богота, в республіці Кольомбія, 7 листопада. — Часопис Ель Лібераль сповіщає, що передвиборча агітація в околиці Букараманґа призвела до завзятого бою між двома політичними ґрупами, в якій взяло участь 1,600 осіб. Для успокоєння умів уряд вислав 500 поліцаїв.

РОКОСОВСЬКИЙ МІНІСТРОМ ОБОРОНИ ПОЛЬЩІ

Варшава, 8 листопада. — Советський маршал і „герой вітчизняної війни", Константин К. Рокосовський, був іменований вчора міністром оборони Польщі та головнокомандуючим польських збройних сил. Вчора він видав вже перший денний наказ як шеф польської армії. Повідомлення про його номінацію прийшло другого дня після того, як советський уряд офіціяльно повідомив, що він рішив „звільнити" Рокосовського від обов'язків маршала советської армії, у зв'язку з „проханням" польського уряду, що бажає мати його „дома", з огляду на його польське походження та „велику популярність" серед поляків. Сьогодні варшавський уряд мав би вже внести до парляменту законопроєкт про іменування Рокосовського теж членом т. зв. Державної Ради, до якої на підставі конституції з 1947 року, входять: президент країни, президент парляменту та його заступник, президент сенату та головнокомандуючий збройними силами під час війни. Дотеперішньому міністрові оборони, маршалові Ролі-Жимерському, „дозволено зрезиґнувати" та зайняти інший пост. Нове призначення Рокосовського увійшло негайно в силу і вже вчора він видав свій перший денний наказ до „нашої армії", в якому стверджує, що він перебрав цей пост з метою „віддати всі свої сили для дальшого розвитку й скріплення нашої армії та оборонної сили нашої республіки". Він закликає польське військо „зміцнити свої вузли з могутньою советською армією" та скріпити в себе політичний і військовий вишкіл.

СТВОРЕНО КОАЛІЦІЙНИЙ УРЯД В АВСТРІЇ.

Відень, 8 листопада. — Вчора, чотири тижні після загальних виборів, що відбулися в дні 9-го жовтня, тут створено новий коаліційний уряд Австрії. Створення уряду протягнулося так довго з огляду на домагання соціялістів щодо одного нового міністерства для націоналізованого господарства. Народна партія наостанці погодилася на це і у висліді буде створено нове міністерство, до якого належатимуть справи залізниці і комунікацій взагалі та націоналізована індустрія. Міністерство очолюватиме соціяліст. В новому уряді народна партія матиме канцлера, яким і надальше залишається Леопольд Фіґль, та міністрів закордонних справ, виховання, фінансів, сільського господарства і торгівлі. Соціялісти займатимуть пости: заступника канцлера та міністрів внутрішніх справ, справедливости і соціяльної опіки.

ТИМЧАСОВЕ ПОЛАГОДЖЕННЯ КРИЗИ В ІТАЛІЙСЬКОМУ УРЯДІ.

Рим, 8 листопада. — Італійський премієр де Гаспері розв'язав вчора витворену резиґнацією трьох право-соціялістичних міністрів урядову кризу, не призначуючи докищо нових міністрів. Продовжуючи свої переговори зі соціялістами, він тимчасово передав опорожнені соціялістичною резиґнацією міністерства індустрії і торгівлі та торговельної маринарки міністрам закордонної торгівлі і транспорту, а міністрові скарбу опорожнене міністерство без теки. Тим самим трьох міністрів матимуть по два міністерства.

ЗАКОРДОННІ КОМЕНТАРІ ДО НОВОГО ПРИЗНАЧЕННЯ РОКОСОВСЬКОГО.

Берлін, 8 листопада. — Досі ще жадна подія за залізною заслоною не викликала стільки коментарів і здогадів, як призначення советського маршала Рокосовського міністром оборони комуністичної Польщі. Першусього стверджується, що цим Совєти ще більше „затіснюють свої вузли" на шиї Польщі, практично перемінюючи її в свою провінцію з куцою автономією навіть для самих польських комуністів. Рокосовський мав би згори виключити евентуальне повторення в Польщі історії з Тітом в Юґославії. З другого боку, в американських і британських військових колах видвигається здогад, що призначення Рокосовського в Польщі може бути вступом до пропаґандивного відкликання советських окупаційних військ з Німеччини та приміщення їх під опікою Рокосовського в прилучених до Польщі східних німецьких провінціях. В коментарах до „популярности" Рокосовського серед поляків пригадується факт, що то власне Рокосовський зі советським військом стояв преспокійно коло Варшави, як німці безпощадно здушували, як дехто думає, спроноковане советами повстання польських патріотів в самій Варшаві. В Лондоні добачується в новому призначенні Рокосовського без сумнівний доказ советської підготовки до аґресивної війни.

ФРАНЦУЗЬКА ОПОЗИЦІЯ ДО ПРИПИНЕННЯ РОЗБІРКИ НІМЕЦЬКИХ ФАБРИК.

Париж, 8 листопада. — Вже завтра тут має початися конференція державного секретаря ЗДА Діна Ачесона, британського секретаря закордонних справ Бевина та французького міністра закордонних справ Шумана в справі дальшої спільної політики цих трьох західних великодержав відносно Німеччини. Одним з головних предметів нарад буде справа евентуального припинення дальшої програми розбірки німецьких фабрик. Стверджується, що Франція не погоджується під цим оглядом з американсько-британською думкою. Міністер Шуман відбуде сьогодні в цій справі наради з урядом.

ЧЕХИ ПОТВЕДЖУЮТЬ СОВЄТСЬКУ ЕКСПЛУАТАЦІЮ ЧЕСЬКОГО УРАНУ.

Прага, 8 листопада. — Комуністичний премієр Чехословаччини, Антонін Запотоцький, потвердив вчора, що Советський Союз використовує поклади урану в тій країні „для припинення аґресії та бандитських замірів підпалювачів нової війни". Уран, як відомо, використовується до виробу атомових бомб.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3. 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA." P. O. Box 346. JERSEY CITY 3, N. J.

НА ГРАНІ ДВОХ ЕТАПІВ

Тількищо відбутий у Вашингтоні Четвертий Конґрес Американських Українців є без сумніву наявним відмежуванням двох важливих етапів в нашому громадському житті, однаково, як в його внутрішньому так і зовнішньому секторах. Самі того роду імпрези для нас не нові. Ми мали їх вже чимало, які теперішній Конґрес могли перевищувати не тільки своєю масовістю, але й кількістю та якістю обміркованих і полагоджених справ. А проте, останній Конґрес можна вважати сумою дотеперішніх зусиль та вихідною базою для майбутніх. Підставу до таких тверджень дають деякі наявні факти.

Послання президента Трумана до Конґресу, а через нього і до американських українців взагалі, є найбільш авторитетним потвердженням наших дотеперішніх зусиль у відношенні до української справи. Президент Труман потверджує факт, що український нарід на своїй землі не є „вільною суспільністю", а вітаючи нашу допомогу нашим „землякам за морем", президент посередньо признає та поширює свою „Доктрину Трумана" теж на Україну та на український нарід. Це в теперішніх обставинах максимальне, що ми, як американські громадяни українського роду, могли досягнути. Завданням нового Конґресового Комітету, а з ним і всього американсько-українського загалу, буде використати це для нашої дальшої праці в допомозі визвольним змаганням українського народу. Доктрина Трумана передбачує всебічну американську допомогу народам, що борються проти большевицької загрози. Заява президента Трумана була тільки справедливим потвердженням факту. Тепер нашим завданням буде добитись на цій підставі, щоб з цего офіціяльного потвердження факту були витягнені теж практичні консеквенції. І в цьому є безсумнівна переломовість Четвертого Конґресу. Починаємо під цим оглядом новий етап, який поважно зближує нас до мети.

Другим переломовим для нашого спільнотного життя явищем був сам перебіг Конґресу та його учасники. Це вперше найшли своє формальне громадське виявлення ці переміни в нашій громаді, які заіснували в наслідок її збільшення та скріплення новими силами, тою „свіжою кров'ю", якої ми так потребували і до припливу якої ми доложили стільки зусиль.

На Конґресі вже, можливо, приблизно одну десяту частину могли творити нові іміґранти. Ще вчора вони могли бути в таборах переміщених осіб в Европі та були учасниками тих внутрішньо-політичних подій, що тривогою за українську справу сповнювали душу. На Конґресі ми з найбільшим вдовіллям могли ствердити факт, що ці наші брати протягом несподівано короткого часу потрапили не тільки включитися в наше громадське життя, але й максимально зрозуміти його русло та його принципи. На Конґресі були представники всіх українських політичних напрямків, але навряд чи можна б собі уявити краще підпорядкування партійних чи групових справ загальним вимогам. Ті, що в інших обставинах, в Европі, були б евентуально зразу бралися за чуби, на нашому Конґресі вони в найбільшій згоді і злагоді сиділи поруч та кожний на свій лад намагався дати свій якнайбільший і найкращий вклад в загальну справу. Ці факти з черги потверджують переломове значення Четвертого Конґресу, що без сумніву увійде до історії як одна з її світлих подій.

Четвертий Конґрес, як і кожна подія, мав свої світла, але міг мати і свої тіні. Теж на них поступово звернемо увагу. Але під безпосереднім враженням з Конґресу хочеться ствердити, що в цю грізну добу він був черговим ясним променем, який дає віру і переконання в краще майбутнє та скріплює сили в змаганні до нього.

БЕЗ УПИНУ!

В історію американсько-українського життя записано нову світлу подію, яка вже відбулась. Є нею Четвертий Конґрес Американських Українців, получений з українською мистецькою виставою та концертом славної Капелі Бандуристів.

Забере ще часу й багато місця, щоб передати усе це, чим жили, що відчували та що говорили українські учасники цього Конґресу та ті американці, що на ньому виступали. Та про це не беремось писати у цій короткій статті, а про що інше, про засоби на дальшу працю наших двох Центральних Комітетів: У. К. К. і З. У. А. Д. К.

На Конґресі в Вашинґтоні ми маніфестаційно заявили, що наша допомога визвольній українській справі мусить продовжатись Не тільки те, вона ще мусить бути посилена!

Ми почули розпучливий голос у справі рятування наших скитальців. Катастрофальний фінансовий стан ЗУАДКомітету може спричинити не тільки зупинку в рятуванні яких 10,000 українських скитальців, що ще додатково можна б сюди спровадити, але довести до цього, що не буде чим оплатити кошти тих, що прибудуть найближчим кораблем.

Це не є ніякі залякування. Це факт, що вже стоїть перед нашими очима. Маючи його на увазі, приходиться уже не благати, але прямо кричати: Ради Бога, рятуйте!

Четвертий Конґрес Американських Українців виказав, яка поважна праця була виконана навіть малими засобами. Та чи це може нас вдоволяти? Що нам з гарних слів і думок, що були на Конґресі висказувані, коли за два три тижні не буде чим оплатити видання наступного числа „Українського Квартальника?".

Заки новий уряд Українського Конґресового Комітету зможе розвинути ухвалений на Конґресі в принципі плян загального оподаткування на народні потреби, треба нашому загалові памятати, що політична оборона української справи не може терпіти ніякої проволоки. Письмо президента Трумана та інші урядові голоси, що відзивались на Конґресі, повинні бути для нас усіх великою заохотою до дальшої праці нових зусиль, нових пожертв.

Життя наше підніматься. Чи маємо його зупиняти? Чи маємо самі замкнути дорогу ще яким 15,000 українським скитальцям, що можуть до нас прибути? Чи боліючи над трагедією України не схочемо дати УККомітетові змоги тут трагедію розголосити, коли до цього трапляється добра нагода, коли вже її краще розуміють у Білому Домі, чи департаменті стейту?

„Шлях до поступу" президента Трумана

Святкування століття території Миннесоти дало нагоду президентові Труманові до суцільного зясування його задумів для суспільно-економічного добробуту найширших прошарків американського населення. Досі ще ні раз Труман не дав такого ясного викладу про ідею свого „Справедливого Розподілу" як це він зробив у промові з нагоди згаданого свята сторічча ,в четвер 3 листопада ц. р.

Свою промову почав президент пригадкою про опозицію до Закупна Луїзіяни президентом Тамесом Джеферсоном в 1803 р. за 15 мільйонів долярів. Противників цього далекосяжного пляну назвав Труман „реакціонерами", які мали малий талант передбачування, а ще менше віри в майбутнє нашої країни. Вони просто не вірили, щоб колись Америка могла заселити територію поза рікою Мисисипі, яка обіймала тоді мільйон квадратових миль. Це були багаті й впливові люди, що були вдоволені зо свого становища. Вони не хотіли ніяких таких змін, які їх турбували б і мішали спокій.

„Тепер ми можемо сміятися з колишньої опозиції проти задумів Джеферсона... Подібні реакційні сили діють і тепер, коли населення Злучених Держав знає вже шлях до поступу" — твердив президент. Тепер казав, він далі, ми не думаємо про поширення території, а про розвиток нашої господарки і нової нагоди для нашого народу. Ми передумуємо над збільшенням нашої земельної й промислової продукції і нашої життевої стопи. Оці завдання це наші сьогоднішні великі кордони. Ці завдання не менші від тих, які мав на думці Джеферсон, коли плянував купно Луїзіяни.

„На ділі перед нами стоїть цілий світ збільшеної нагоди і ширшої свободи, яку можна осягнути новою технологією, зростаючим багатством. Ми звернені обличчям до нового світу й хочемо якраз тепер ці задуми здійснити" — продовжав Труман.

Щоб поширити наші економічні кордони, нам треба скласти розумну політику. У цій справі нам треба рахувати, як ми завжди рахували, на підприємчивість американців і на свободу підприємства. Одначе в той самий час уряд повинен створити такі відносини, які сприяли б ініціятиві й свобідному підприємству. Саме в тій ділянці панують серед нас великі розбіжності в думках.

Реакціонери твердять, що уряд має триматися такої політики, яка стала б у пригоді малій групі людей, які втішаються багатствами і займають впливові становища. Вони, як здається думають, що як вони самі будуть жити в добробуті, то частина добробуту дістанеться іншим людям. Таку засаду можна назвати „теорією капанини".

Величезна більшість нашого народу відкидає таку теорію як лиху в самих основах. Ми знаємо, що достаток тоді буде більший, коли всі групи населення будуть мати доступ до краєвого добробуту. Ми знаємо, що наша країна тільки тоді дійде до економічної постійности і поступу, коли добродійства з нашої продукції будуть розділені між якнайбільші маси наших громадян. Ми віримо, що обовязком федерального уряду є на підставі конституції дбати за поширення добробуту цілого нашого народу, а не тільки горстки упривілейованих осіб.

Після проголошення повищих засад, през. Труман поставив ось такі способи для поширення добробуту:

Фармери, як і бизнесмени повинні дістати повну ціну за продукти, які вони висилають на продаж. Робітники повинні діставати добрі платні і вчитися, як вести переговори з своїми працедавцями. Дрібні бизнесовці й члени кооператив повинні мати справедливу нагоду для успіху і не зазнавати перешкод від монополій. Наші великі природні багатства повинні бути охоронювані і розвивані для добра всього населення, а не бути використувані тільки горсткою захланних людей. Старі і знесилені та окалічілі люди повинні мати якесь забезпечення — прихід, щоб не мусіли рахувати на чиюсь ласку. Те саме відноситься до родин у випадках каліцтва, недуги або безробіття. Наші громади повинні мати приличні доми за таку ціну, яку вони можуть заплатити. Молоді люди повинні мати повно нагоди до науки, щоб усе наше громадянство було освічене. Дбання про здоровя і медичну обслугу повинні бути доступні всім, а не тільки малій горстці. Всі американці повинні втішатися рівними правами і участю в громадському житті без страху і якогось вирізнювання одних над одними.

„Оце є політика, яка є підставою до поступу цілого нашого народу. Вона є найкращою запорукою добробуту для кожного, включаючи й тих, які гостро проти неї тепер виступають. Така політика призводить до зросту, а не до зменшення більшої демократії. Це теж збільшає, а не зменшає свободу всіх американців — пригадував Труман.

Для заокруглення змісту оцеї небуденної промови Трумана треба ще навести такі кінцеві цінні замітки:

„Видатки, які ми робимо сьогодні на освіту, здоровя й забезпечення наших громадян, це такий вклад у майбутність нашої країни, подібно, як закупно Луїзіяни, було інвестицією в нашу будучність... Щоб мир нашої країни ішов упарі з її зростом, нам треба робити вклад у нашу особисту майбутність. На виконання таких завдань нам треба подбати про відповідну політику нашого уряду ,яка б підтримувала зріст і поступ нашого народу... З Божою допомогою ми це осягнемо".

Микола Кокольський.

ПО ПРАЗНИКУ: :

На днях улаштував Ню Йорк великий празник, а то з нагоди покладення угольного каменя під будову палати Обєднаних Націй, нового всесвітнього парляменту. З усіх сторін світу зібралися на це торжество батьки народів, що вже чотири роки раду радять про те, що, де згода в семействі, там мир і тишина. На цьому празнику не бракувало і батьків „найдемократичніших" країн.

Поплили медоточиві слова про мир про співжиття народів про застосування атомової енергії не до масового вбивства людей, а до корисних, конструктивних цілей. Та сьогоднішнє життя зовсім неподібне на празникування. То ж в гомін миролюбних слів вривається скрипіт шибениць у Будапешті та Празі і т. п., а з української землі вітер далі приносить смертний стогін замучених наших братів і сестер. „Багато з нас вже вмерло, а ще більше деінде"... стогне рідна земля. Та добрий тон не дозволяє на те, щоби в празничну хвилину говорити про такі речі. Тимбільше, що десь в сибірській тайзі вибухла якась страшна бомба, советського кову.

В Америці ще й нині є чимало таких, що вірять, що вистачить щиро поговорити з добродушним, советським „челавеком", може ще по приятельськи поклепати по рамени, а все буде добре. Є такі політики і професори, духовники і світські, студенти і робітники. Вони ніяк не хочуть розуміти, що перша советська бомба вибухла не тепер, а перед трьома десятками літ і таки близенько, на нашій, українській землі. Японська Гірошіма то бліда тінь того, що заподіяла советська бомба. В Гірошімі згинули тисячі несподіваною, бистрою смертю. А від советської бомби зникли цілі оселі й загинули мільйони людей в страшних муках повільного скону.

Сьогодня червоний хижак розсівся на руїнах Европи і знову гострить свій клюв і кихті. Бутного циганського барона він дуже скоро навчив ставити шибениці. І сьогодня отсей спролетаризований барон вміє вішати „класового ворога", не гірше від самого майстра. Другий второпний учень, то чеський русофіл, що століттями зітхав до ручки матушки Рассеї. Прийшла врешті довгождана хвилина. Братя „русове" принесли молодшому чеському братови в дарунку „таваріща" Ґотвальда разом з демократичною демократією". Чеський учень показався дуже „понятливим". В корткому часі вигрілися під крилами червоної квочки мільйони чеських комуністів. Навіть така, здавалося, національним духом насичена організація Соколів, перемалювала на червоний колір другу половину національного, чеського прапору. Сьогодні чехи гинуть не на чужій шибениці, але на своїй рідній, покладеній руками свойого брата, при допомозі „доброго руса".

На чергу прийшла Німеччина. За знаними зразками прийшла організація „найдемократичнішої демократії" з новим, тим разом людовим Вільгельмом на чолі. Організується німецька держава, як советська випадова база для походу на підій Европи.

Празничні промови, мирові декляраціі, проєкти і програми не багато поможуть. Совети мають в запасі ще кращі слова, ще більші обіцянки. Вони майстри-балакуни. Балакають вони, щоб заглушити скрегіт ножа, який вони точать крадьки, готуючись до дальшого походу Аттилі. Та віримо, що час празникування і балакання таки скінчиться. Інакше варвари опанують цілу Европу, а то й світ.

П. ШАНДРУК, Ген. Штабу Генерал-Пор.

МІЛІТАРНИЙ ПОТЕНЦІЯЛ УКРАЇНИ

3)

IV. Сила українського народу, його духові та фізичні власності в мілітарнім потенціялі України займають важливе місце. Склалися на те особливости життя українського народу в бігу історії на так географічно і політично експонованій території, якою є Україна. Необхідність постійного поготівля в обороні власної території та матеріяльного стану посідання перед чужинецькою агресією так вилинула на психіку українського народу, що покликаний, з огляду на багадючі властивості своєї землі, до агрикультурної праці, мусить завжди чутися вояком, щоб в кожній хвилині зі зброєю в руках боронити свою землю, свою хату, своє власне і своєї родини біольогічне існування. І мимо постійних величезних фізичних страт в запеклій боротьбі, популяційні властивості українського народу є так здорові, що наколи б не фізичне нищення його, з боку ворожих зовнішніх сил, що наприклад в останньому десятилітті обраховується в біля 10,000,000, то мабуть його здібність фізичної мирної експанзії принесла б йому положення одного з найбільших народів світу з усіма політичними консеквенціями. Не авантуристичний завойовник, як це накинула українському народові ворожа йому історіографія, бо історичний етап його державного існування в постаті Запоріжської Січі був лише одною з форм боротьби проти польського і московського імперіялістичного винародовлення та матеріяльного визиску, а лише з характеру спокійний хлібороб та робітник, український народ в разі потреби вміє стати до боротьби в обороні свого права і свого життя.

В змаганні український вояк виявляє найбільш характеристичні та цінні вояцькі риси — незломну віру в перемогу та твердість. Український вояк був завжди християнином не тільки в своїх особистих релігійних почуваннях, але й відносно свого ближнього, хочби й часового ворога. До інших вояцьких чеснот українця належать: вірність ідеалам, правдивість, довіря до авторитетів, хоробрість і здоровий осуд. Не про когось іншого лиш про українського вояка свідчить Літописець, що „він вмірає, але не піддається". Тому між іншим українець, духово випробуваний, здібний і витривалий в пригоді, стає впродовж певних етапів своєї історичної минувшини дуже цінним елементом мілітарної сили свого переможця: з українців формували чужинецькі володарі або окупанти найкращі вибрані свої військові відділи. В царській Росії з українців комплектовано полки гвардії, а в цілім російськім війську, непропорційно до складу населення Росії, уукраїнці становили і становлять около 27-28% її збройної сили. В боротьбі за власну державність у найновіших часах української армії (АУНР, УГА, АЗУ — Армія Закарпатської України) провадили геройську і переможну боротьбу проти кілька разів чисельніших ворогів. Геройська боротьба Крутянських, Ново-Базарських героїв, геройська боротьба частин, що задля ідеї творили завязки української збройної сили в рядах окупантів як УСС. 1. Українська Дивізія, або геройська боротьба з окупантами бойових організацій УВО та ОУН стали мітом ідейної та фізичної самопосвяти. В умовинах, здаватися мусіло б, безнадійного змагання з большевицьким кольосом легендарна УПА по сьогодні маніфестує незломну волю українського народу здобути державну незалежність. Мимо фізичних страт, понесених українським народом на протязі 2. Світової Війни, його потенціяльна здібність в сенсі можливости створення національної збройної сили, піднесена спонтанним ентузіязмом боротьби за власну державу: є так висока, що може бути обчислена в кількамісячнім початковім організаційнім періоді на сотки тисяч вояків. В обрахунок при організації в сприятливих політичних умовинах української національної збройної сили належить взяти під увагу випробувані та вишколені кадри української молоді, що перебуває на еміґрації, з якої можна було б сформувати щонайменше 2-4 великі тактичні одиниці. У відповідній політично-стратегічній ситуації советські вояки українського походження знайдуть своє місце в рядах української національної збройної сили.

Кількість населення України та властивості українського народу, як компонента мілітарного потенціялу, є високої вартості конструктивним фактором і дають основні підстави до створення відповідного квантум української збройної сили.

V. Економічний потенціял України, як складова частина її мілітарної сили, є дуже поважною корисною позицією. Україна може продукувати в нормальних умовинах (продукує й тепер, але продукція йде на зміцнення московсько - большевицького режиму в його акції викликати світову революцію) всі роди харчової промисловості в кількості та такій якостевій ріжнородності, що для її максимальних мілітарних потреб вистачить до 30-40% продукції. Решта продукції давала б резерву для економічної стабілізації навіть в умовинах війни. Продукція вугілля, сталі та податкових матеріялів технольогії, необхідних для створення й удержання мілітарного потенціялу на належній височині, є в повній мірі вистачаючі; зокрема експлуатація й перетворення каоліни, креоліту та бокситу, себто матеріялів необхідних для летунського промислу, становить ще й тепер (1948) біля 60% продукції СССР і обчислюється на около 180,000 тон. Лише важлива для мілітарних цілей продукуюча і переробляюча тек-

(Продовження на стор. 4-тій).

Улас Самчук.

ЛЕОНІД МОСЕНДЗ

Недосяжність його була слиґве легендарною. Рідко хто зі смертних міг похвалитись його приязню. Любив затинки, задні місця, провінцію. Улюбленим його місцем перебування протягом довгих років еміграції був схід Чехословаччини — екстракт і зразок провінційщини стилю, духа і географічного положення. Братіслава — столиця словаків над Дунаєм, не дивлячись на свої вісімдесять кілометрів від Відня, мала вигляд села. Леонід Мосендз умудрився перебути там з десяток років свого найкращого життя.

Підписуючи свою світлину Олені Телізі, Мосендз взяв мотто з Рільке „...und nicht noch allein genug" — і „все ще не досить самітний". Цим він себе висловив — аскет, скептик, бич і кара всіх гріхів смертних, яких він, здається, не мав мужности ані бачити спокійно, ані як-будь їх толерувати. Хотів бачити природу Божу без диявола, і коли б був родився в часи інквізиції, або якимсь чином бував під режимом Сталіна, був би напевно Саванаролею, або Дзєржинським. Пристрастність його не мала меж і бути толерантним не мав сили. Десь 1936 року відвідав його в його Братиславі другий святий, але не скептик, а віруючий, Олег Ольжич. Здавалось, будуть непримиренними приятелями, але Ольжич вернувся назад його ворогом. Період часу між першою і другою світовими війнами був для Мосендза ідеальним, вимріяним, неповторним. Однак не можна сказати, що він і тоді міг чутись вистачально задоволеним. Його мучила наша рідна національна природа, яку він ненавидів всіма фібрами своєї неспокійної душі.

Його фахом була хемія, його розвагою була мистецька проза, його місійною суттю була поезія. Всьому віддавався спокійно. Як поет, він не був вдоволений обмеженістю засобів вияву, як прозаїк — не мав вистачальної кількости потрібного напруження духа, як хемік — був безучасним до свого фаху. Всі його більші прозаїчні речі лишились недокінчені, поезії не зібрані, хемічні досліди безрезультатні...

Але він був поет високого віддиху, вимагливого і наснажливого хотіння. Коли шукати порівнань, хочеться згадати Рільке, Гумільова, Ольжича. Розуміється — естет і космополіт Рільке в деяких пунктах не сходиться з націоналістом Мосендзом, але їх основне, життьове, творче, дуже подібні.

Проза Мосендза скупа на засоби і холодна видом емоцій. Однак є в ній незрима сила, присуща всім аскетам, її велика суцільність. Нічого зайвого, нічого, що порушувало б характер. Улюбленою його темою був комплекс пророка, і тому він багато років продумав над твором цієї назви. Але в тому творі натягнуто лише тятиву — стріли не пущено. Можна зіслатися на хворобу, що протягом років червоточила фізично автора, однак дуже можливо, що причиною була також згадана невистачальна напруженість духа взагалі...

Я не мав наміру знайомитись з Мосендзом. Знаючи його вдачу, здавалось, що це буде лише чергова велика невдача пізнання людей. Приклад Ольжича й інших був також вистачально повчальним. Але сталося це само собою і цілком випадково.

1938 рік. Рік виразних передгромів другої світової війни. У Празі в той час гостить відомий лорд Ренсімен, у Словаччині й Закарпатті повно хвилюючих шумів. На осінь почулись перші поруху зриву нашого Закарпаття. Хотілося бути при кермі подій і тому у вересні я вже в Ужгороді.

Саме в той час перебуває там і Мосендз. Він поки не має певного заняття, але надіється таке здобути. Шляхи зійшлися і знайомство відбулося. Одно з найприємніших, найбагатших і найяскравіших знайомств мого життя. Знайшов надзвичайну, завжди скептично усміхнену людину, що все говорить. Література, мистецтво взагалі, політика і громадське життя — його теми. До більшости людей ставлення неприхильне. На перший погляд, видається це звичайним придиранням, але вслухаючись у підсвідомість такого яскраво його наставлення, вичуваєш в тому велике прагнення говорити завжди саму суть правди. Чи робив він себе вийнком з того загального невдоволення? Для повної суверенности своїх звичок і намірів — так. Щоб мати право говорити щось про інших, треба вірити в себе. Однак Мосендз не був тут консеквентним до кінця. Дуже часто доводилось вловлювати і в ньому ті самі гріхи, які він так старанно картав у інших; він їх чув, інколи бачив, не мав сили їх переборoти, тому уникав з ними у тінь, щоб не бачило бодай зайве око...

Він в той час щойно вирвався з лабет смерти. Протягом пятнадцяти місяців боровся він з найлютішим ворогом людства — туберкульозою і не було багато даних вийти з цієї боротьби переможно. Але він все таки вийшов покищо переможно. Був інвалідом, беручи вище місце при ході мусів кілька разів перепочивати. Не міг як слід сміятися своїм заразливим, дрібним сміхом, мав інколи сумні очі. Але він мав біля себе кількоро, душею й тілом, відданих людей, а між ними його дружина — прекрасна бльондина, здається, німецького походження. Вона любила в тій людині той сміх, той скепсис, те невдоволення, а головне небуденність. Це знов таки нагадує Рільке з його Магдою фон Гатінґберг. Тим більше, що дружина Мосендза, здається, носила імя також Магди...

Не знаю чим це пояснити, але наше знайомство з Мосендзом перейшло нам обом на користь. Ми бачились по два рази денно, проводили довгі години разом і коли я по тижневі залишив Ужгород і їхав до Праги, він сапав з останньої сили не близьку дорогу пішки до двірця в Ужгороді, щоб мене провести. І досі чую міцний, міцний потиск його хоробливо-гарячої долоні, і досі бачу його середнього зросту, в той час вихудлу з блідим відтінком обличчя, постать у вилинялому від сонця гнідоватому плащі і подібному капелюсі.

Ми бачились ще кілька разів — у Хусті і Сваляві. Під час бурхливого хустського періоду, Мосендз вірний своїй природі. Він скромний учитель свалявської, більш ніж провінційної, гімназії, де він викладає хемію... Живе він у холодній, скромно обставленій кімнаті і біля нього його дружина. Наша зустріч у тому закутку гір повна ясности. Мосендз ожив, Мосендз сміється, Мосендз пропонує гостину. Він все ще гнівається на тодішній гурток письменників „Говерлю" та на їх журнал, але гнів його цілком виправданий і незлобний. Він хоче чимсь допомогти, він хоче кращого...

Закінчив своє життя в Швайцарії і в самоті. Знов, як Рільке... Сам, далеко від решти своїх, невдоволений і не бажаючий співчуття. Його листи до інженера Арсена Шумовського, опубліковані у одному жалюгідному виданні, найкраще свідчать про його останні дні. Вони терпкі, вони неспокійні, вони болючі... Від його згасаючого зору не уникли наші біси і наші дияволи. Він боровся з ними так само завзято, як і з бацилями, що дожерали його плоть. І то до останнього віддиху.

РЕЦЕНЗІЇ

Нова: книжка: Юрій Луцький. Підручник англійської мови. English for Ukrainians by George Luckyj, M. A. Formerly Lecturer in English at the University of Saskachewan. Published by the author. New York 1949 (I-IV.+1-258.)

В останніх днях вересня появився фотолітографний підручник англійської мови, присвячений „новим українським імігрантам у Новому Світі". Дбайлива його зовнішня форма, багатий і добрий зміст, знаменита мова, добрий навчальний хід — це все свідчить про якість підручника і хист автора та притягає увагу читача.

Методу автора було показати українцеві найкоротшу дорогу до засвоєння чужої вимови, вивчення граматики і найпотрібніших словосполучень. Щоб осягнути означену мету він описує різними засобами звучно, вживаючи навіть вдало придуманої української транскрипції та ілюстрацій. З величезного англійського словника він вибирає три тисячі найпотрібніших та найбільш уживаних слів і активізує їх у відповідних розділах про життя й культуру Англії, Америки й Канади. В той спосіб читач увіходить у нове довкілля та зазнайомлюється з ним. Таких лекцій є тут тільки десять, а здалось би більше! Вправді автор радить читачеві поділити кожну з них на кілька частин і окремо їх проробляти, але це не дасться зробити систематично. Було б побажане скорочення розділів, але при тому збагачення їх різноманітности й побільшення їх числа. В кожній лекції такий хід: англійська стаття (напр.: Home. The House. The Street. Independence Day. Public Park...), англійсько-український словник до неї, граматичні пояснення в українській мові, зразки англійських розмов, вправи в писанню, вправи у вимові (з інтернаціональною транскрипцією). Тут насувається питання: чи не краще було б уживати тільки одної транскрипції, напр. української? Читач сприймав би її легко і не потребував би надто великої витрати часу на дві транскрипції.

В третій частині автор зібрав важні синтаксичні особливості та розяснив їх на прикладах. До цього таке зауваження: надто велика докладність утруднює вивчення цієї частини. Тому було б практичніше зрезигнувати з докладности і систематики, але більшу кількість правил і описів перенести до другої частини.

Як додатки доповнюють книжку: ідіоматичні та щоденні розмовні вирази, упорядковані дуже вмілоз а темами, наприклад питання, відповіді, прохання, запити при купні, в дорозі, товариські чемності, вибачення..., американізм і британізм... Книжка завершена словником.

У зв'язку з появою цього підручника та з пекучою потребою кожного тут іміґранта хочемо послужити скромним поученням: Іміґрант може послуговуватися різними засобами, щоб вивчити мову, без якої йому важко у щоденному житті. Найпростішим засобом наука зі слуху. Вона помагає нам усвідомити певну кількість слів і словосполучень та засвоїти їх у простій розмовній формі. Одначе на тому не можемо закінчити науки, бо англійська мова вживає старого правопису, який спричинює труднощі навіть англійським мовлянам. Тому треба кожному іміґрантові вивчити також писану мову, а це можна осягнути тільки з книжкою в руках. Надто треба пам'ятати, ще не кожен англійський мовлянин говорить літературною мовою, але навпаки є багато таких, що вживають діялекту, а навіть місцевих говірок.

З того заключення: найпевнішим засобом при навчанні англійської мови є добрий учитель, що веде постійно розмову із своїми учнями та усвідомлює форму і зміст заслуханих слів і словосполук. Йому і його учням служить найкраще підручник. **А власне цей підручник сповнятиме свою мету напевно якнайліпше.**

Д-р Кость Кисілевський.

За залізною заслоною

ВІСТІ З УКРАЇНИ

„ХАЗЯЇН ІДЕ!" — В МОСКВІ

Бостон. — У другій статті колишнього советського кореспондента до „Монітора" Едмунда Стівенса, поміщена картина переїзду вулицями високих советських урядовців. Коли має появитися чорний седан на вулиці Арбат, поліція розставляється у відступах по 10 метрів на рогах вулиць. Наперед їде чорне закрите авто зі спущеними заслонами, а крок-у-крок за ним відверте авто з поліцією. Оба авта тільки майнуть перед очима людей, що находяться на хідниках, а деякі з прохожих тоді закличуть: „Хазяїн переїхав".

Оті хазяї їдуть у підміську оселю через Успенський Шлях. Там находяться окремі „дачі" (віллі) для кожного „хазяїна". Це звичайно якийсь вищий урядник, якому держава дає дачу, авто і платню. Крім того коло кожної дачі стоїть озброєна сторожа і в цю околицю не вільно їхати нікому, хто не має поліційного дозволу. Між вищими урядовцями нема товариського життя, бо кожен боїться доносу. Тому сусіди з дач рідко себе знають. Вони можуть бувати на урядових гостинах і в театрах і тільки всього їхнього товариського життя. Зрештою вони працюють з двома перервами від 11 години перед полуднем до 11-1 години вночі. Їх місячна платня виносить коло $2,000 (10.000 рублів). Професори Академії Наук і директори фабрик дістають по 25,000 рублів (коло $4,800) місячно. Згадані категорії осіб належать до упривілейованої класи людей, тому вони дуже бережуть своїх становищ.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ"

Пожертви, надіслані на цю ціль, як теж добровільну доплату до передплати „Свободи", потверджуємо з подякою проголошенням в цій рубриці.

Ліста: ч. 21.

Відділ:		Жертва:
	Зі срібного весілля п-ва А. і Е. Щерби	$ 5.00
	Павло Зятковський, передпл.	3.00
	Осип Швед	3.00
	Наталія Пошивайло	3.00
	Василь Байбарак	3.00
	Михайло Шевчук	3.00
	Іван Драбич	3.00
	Інж. Олекс. Гладишовський	2.00
	Карпяк Ярослав, передпл.	2.00
	Стецяк Андрій	2.00
	Дмитро Волошин	2.00
	Дмитро Сосяк	1.00
	Василь Степанюк	1.00
18	Іван Дзядик	2.00
23	Іван Біпковський	2.00
25	Володимир Олейко	2.00
45	Ярослав Гречка	2.00
45	Андрій Гевський	2.00
46	І. Сквортиянський	2.00
55	Михайло Пікас	2.00
56	Петро Вітенко	2.00
59	Йосиф Волк	3.00
59	George Demchuk	2.00
76	Михайло Миськів	2.00
79	Михайло Середииський	1.00
81	Семанюк Яким	1.00
85	Іван Мельник	1.00
91	Микола Лихіцький	3.00
97	Іван Романчук	2.00
106	Онисів Микола	2.00
108	Андрій Шалайко	2.00
111	Олекса Бернадин	2.00
117	Henry Derech	2.00
124	Гринько Патрайко	2.00
131	Михайло Рачок	2.00
133	Андрійчин Микола	2.00
133	Папаца Григорій	2.00
137	Захар Загачевський	2.00
143	George Kowalchuk	2.00
155	Михайло Чумер	3.00
159	Мирослав Турянський	3.00
178	Петро Кухар	2.00
179	Михайло Федина	2.00
181	Стефан Шевчук	1.00
182	Михайло Філь	2.00
193	Микола Тутка	2.00
204	Володимир Семенина	5.00
204	Мартин Ковалюк	3.00
206	Липський Володимир	2.00
208	Стадиір Яків	2.00
211	Стефан Дзера	3.00
211	Теодор Гуль	2.00
213	Ілія Солонинка	2.00
215	Григорій Бобовник	2.00
217	Стефан Шкапій	2.00
219	Пилип Сінґалевич	2.00
219	Андрій Мудровський	2.00
319	Кравчик Волод.	1.00
221	Яким Ґерус	3.00
221	Антін Артимович	2.00
229	Дутчак Михайло	5.00
234	Іван Грабар	2.00
238	Петро Мороз	3.00
238	Михайло Гримак	2.00
251	Стефан Дідула	1.00
254	Михайло Улан	2.00
263	Козарт Стефан	2.00
264	Михайло Галущак	3.00
272	В. І. Гулей	5.00
283	Іван Коковський	2.00
290	Петро Гуменюк	2.00
292	Петро Мазуркевич	2.00
299	Михайло Смаль	2.00
321	Микола Ступницький	2.00
332	Яків Оліпський	2.00
336	Григорій Степанек	2.00
345	Петро Андрущак	2.00
349	Ілія Шеґера	2.00
361	Яків Удич	3.00
361	Йосиф Ґерлях	3.00
361	Сагайдак Стефан	3.00
361	Іван Горішний	2.00
361	Бабяк Василь	2.00
361	С. Папроцький	2.00
364	Стефан Тарасюк	2.00
371	Стефан Семонек	2.00
371	Онишкевич Ілія	2.00
371	Муращук Лідія	1.00
390	Теодор Піх	3.00
402	Тарас Пастушенко	2.00
404	Іван Гудик	2.00
406	Андрій Тарас	2.00
406	Петро Химка	1.00
434	Бусель Прокіп	2.00

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМ САМИМ І СПІВВЛАСНИКАМИ ОДИНАДЦЯТИ МІЛЬЙОНОВОГО СОЮЗОВОГО МАЙНА!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЙОНҐСТАВН, ОГАЙО.

Ювілейне Свято У. Н. Союзу.

I.

Славно святкували відділи У. Н. Союзу в Йонґставні ювілейне свято свого Батька-Союзу в неділю дня 2 жовтня 1949 у відділовій галі при Френклин Евню. Комітет Злучених відділів У. Н. Союзу в Йонґставні, під предсідательством колишньої заступниці гол. предсідника У. Н. Союзу п. М. Періґ, завдав собі много труду, щоби Свято випало як найбільш величаво так, як цего заслуговує праця, виконана ювилятом впродовж минулих 55 літ, та щоби воно було переглядом і належною демонстрацією організованої сили американського українства, згуртованого в місцевих відділах У. Н. Союзу. Комітет приготовив багату артистичну програму, а зокрема комітетові пані мали много праці з уладженням спільного обіду. Але вложений в підготовку Свята труд приніс належні овочі, а тим винагородив і працю комітету.

Заінтересовання Святом серед публики було таке, що досить простора галя була битком набита, много людей не мали місця до сидження та мусіли стояти по цілій салі. Так само було відтак по скінченню програми на спільнім обіді в горішних приміщеннях галі. Серед присутніх бачили ми і деяких позамісцевих гостей. Численно прийшли на це Свято також і нові українські іміґранти, які живуть в Йонґставні та околиці та які є вже членами У. Н. Союзу.

Свято отворила предсідниця святочного комітету п. М. Періґ а по відспіванні всіми присутніми Американського Гимну, п. М. Періґ представила річево ціль та значення нинішнього свята та заслуги У. Н. Союзу для українського життя взагалі, а для амер. української іміґрації зокрема. По тім предсідниця передала слово гості з Пітсбурґу пані М. Малевич, заступниці гол. предсідника У. Н. Союзу, яка щирими і теплими словами розповіла про У. Н. Союз та про його значення, зокрема для американського українського жіноцтва. По ній відспівала п-на О. Васко дві американські пісні при фортепіяновім супроводі. Дівчинка, І. Весоловська, продеклямувала з чуттям вірш про Український Народний Союз. Належиться признання її родичам за належне вивчення своїх донечок. По тім слідувала вистава „Запізне каяння", яку написав спеціяльно для цього Свята п. М. Мушинський, а в якій він вірно представив цілі і завдання У. Н. Союзу та ці тяжкости і непорозуміння, з якими часто стрічаються. У. Н. Союз та його урядники в своїй праці. У виставі брали участь пані Ю. Войтович і М. Сухар та панове П. Ліщак, І. Свобидло і І. Павловський.

По тім прийшов до слова головний бесідник Свята п. Роман Слободян, головний касієр У. Н. Союзу, який в своїй промові представив розвиток місцевих відділів У. Н. Союзу, згадав, що ці відділи мають тепер разом 905 членів (старших та молоді) та побажав їм, щоби вони в короткім часі дотягнули це число до тисячки. В своїй досконалій промові порушив бесідник всі актуальні питання українського життя та боротьбу українського народу за досягнення свободи і самостійности. Він представив тяжку долю наших скитальців, які страждали і дотепер ще терплять за ті великі ідеали нашої нації і горячо взивав присутніх до видатньої допомоги цим жертвам нашого лихоліття. Промовець представив також змагання рідної преси в боротьбі за державність та закликав до складання жертв на наш одинокий під цю пору незалежний щоденник „Свобода".

По нім виступила приїхавша недавно зі скитальщини п. Валентина Іванова - Стахурова, колишня артистка Українського Театру М. К. Садовського в Києві (відтак Укр. Державного Театру), яка наперед продеклямувала вірш С. Черкасенка „Чи довго ще" та вірш Лесі Українки „Контра спем сперо". Відтак під акомпаніяментом п-ни Орисі Нагаєвської проспівала С. Людкевича „Ой вербо, вербо" та українську народну пісню „Ой Потапе, Джиґуне", музика М. Лисенка. Поява цеї знаної артистки, яка виступила в прегарнім народнім костюмі та її мистецькі деклямації і спів зробили на присутних велике враження. (Насувається думка, чи не було би доцільним використати цю велику мистецьку силу на ширшім форумі нашого національного життя, як от при розбудові нашого театру або співацького життя, щоби не марнувалися ті культурні цінности і таланти, які доля кинула тепер на наш континент. Було би вказаним збирати і зосереджувати в однім місці такі розпорошені мистецькі сили, щоби витворити могутню репрезентацію нашого духа і культури). По тім слідували ще дальші точки програми а іменно: гра на ручній гармоніці (акордеоні) п. Р. Тхурик, деклямація А. Весоловської та фортепіянове соло п-ни Орисі Нагаєвської, дочки місцевого українського гр.-кат. пароха. Цю багату програмову частину Свята закінчено відспіванням Національного Гимну.

Підчас спільного обіду (бенкету), на якім товстмайстром був п. М. Ярош, виголосив промову д-р Роман Стахура, який приїхав недавно зі скитальщини та який зложив У. Н. Союзови привіт від бувших скитальців. Він підчеркнув, що нинішний Ювилят своєю твердою і упертою народньою працею, веденою разом з Церквою протягом минувших 55 лів, підніс українську американську громаду до того степення організованости, що вона була в силі витворити і таку установу як Злучений Укр. Амер. Допомоговий Комітет, який дав порятунок десяткам тисяч українських скитальців та вирвав їх з обіймів смерти. Скитальці дуже добре розуміють цю величезну працю і заслуґи У. Н. Союзу і з вдячністю та в пошані клонять свої голови перед тими, що У. Н. Союз заложили і так успішно вели. Скитальці бажають У. Н. Союзопві, щоби він стало зростав і процвітав та свою працю дальше поширював. Просять, щоби Батько-Союз приняв і нових іміґрантів під свою опіку, а вони обіцюють бути його вдячними та вірними синами і членами та в духовій єдности зі всією укр. амер. еміграцією працювати для добра і ліпшої будучности нашого великого і славного Українського Народу. По тім промовлили ще гол. касієр п. Р. Слободян та місцевий парох Укр. Прав. Церкви о. С. Голутяк, який а своїй промові підчеркнув обєднуючі всіх моменти в праці У. Н. Союзу, які творять його основу і силу. — Це надзвичайно успішне Свято закінчилося танцями, які тривали до пізних нічних годин.

Н. Н.

Член У. Н. Союзу, новоприбулий зі скитальщини.

II.

У дописі про Ювілейне Свято У. Н. Союзу, написані п. Іааном Павловським, сказано, що ювілей відсвяткували спільно відділи 140, 230, 274 і 348. Свято розпочалося богослуженням в обох церквах за померших членів У. Н. Союзу. Там виступили члени з відділовими прапорами, а концертоаа програма почалася в год. 4 пополудні в гарно прибраній залі Українського Дому. Між промовцями згадав п. Йосипа Угрина, що склав привіт від Політичного Клюбу.

Після обрахунку і заплаченні всіх розходів на влаштування Свята осталося чистих $184, які комітет розділив так: На пресовий Фонд Свободи $125, на скитальців $25, обом церквам по $10, на Український Конґресовий Комітет $10, а решту $4.94 для робітників, що працювали в кухні. Іменем Злученого Комітету Відділів У. Н. С. підписані:

Марія Періґ, предсідниця;
Тіодор Сендіяк, касієр;
Іван Павловський, секр.

Нові іміґранти

Українці, що приїжджають старанням ЗУАДКомітету кораблем „Дженерал Мюір" до порту в Ню Йорку, в пятницю, дня 11-го листопада:

Елиїв Олена, Марія, Володимир, Ростислав; Глухан Борис; Гудима Іван, Наталія, Ольга; Качмар Корнель; Калита Михайло; Карач Юрій, Марія, Ярослав; Козуб Теодор; Олійник Іван; Павлюк Павло, Неоніля, Роман, Ірина; Престайко Петро; Редзко Філярет, Віра; Семирозум Юрій; Сверж Михайло, Ольга; Шайда Іван; Таштщук Ілія, Іван; Вудкевич Іван; Зеревчук Іван, Шарльота; Яворський Іван, Анастазія, Катерина, Софія; Лепкий Дмитро, Параня, Марія, Степан.

III.

У третьому дописі про Ювилей У. Н. С. в Йонґставн, Огайо, написанім громадянином О. В., передано опис свята згідно з обома попередними, тільки між промовцями, що складали привіт, згадує імя о. Нагаєвського, пароха українсько-катол. церкви в Йонґставн. Теж зазначує, що на святі явилися з промовами кандидати на різні міські уряди при найближчих виборах. Вони знають українську справу, як це пробивало з їхніх промов.

—o—

НЮ БРОНСВИК, Н. ДЖ.

На акцію ЗУАДК.

На допомогу ЗУАДКомітетові в Филаделфії жертвували по $10: Тов. Запорозька Січ, від. 353 У. Н. С., Н. Василюк і Д. Василюк; по $5: Й. Куцак, Т. Бацик і В. Прешляк; по $2: П. Кош і Д. Кучевський. — З балю остало $1. — Загальна сума $50.

Н. Василюк, секр.

—o—

ЙОНҐСТАВН, О.

Український День.

В неділю, 10-го липня ц. р. відбувся старанням Комітету Злучених Українських Організацій в Айдора Парку „Український День" при великій участі громадянства.

Свято відкрив предсідник Комітету П. Ліщак короткою промовою та покликав до переведення програми адв. М. Косача. Опісля виступив Хор Боян під проводом диригента А. Когута. Хор відспівав кілька пісень на повне задоволеня публики, яка нагородила його рясними оплесками. По виступі хору наступив реферат, який виголосив проф. Р. Гарбачевський. В святі брали участь міські урядники та судді, а теж наші українські священики, які зложили свої побажання.

Дохід з цього Українського Дня рішено на зборах Комітету вислати на народні цілі, а це $100 на Український Конґресовий Комітет, $10 як річну вкладку, а $150 на допомогу цим скитальцям, що прибули через ЗУАДК до нашої громади, а які не мають ніякої рідні, що могла б заопікуватись ними. На цих самих зборах поширено Комітет, що має заниматись скитальцями, а теж вибрано делегатів на 4-й Конґрес Американських Українців, який має відбутись в дняхднях 5-го й 6-го листопада в Вашинґтоні.

Комітет складає отцим щиру подяку о. І. Нагаєвському, місцевому парохові укр. кат. церкви за його труди і працю в допомозі скитальцям. Комітет щиро дякує теж цим усім громадянам, які забрали до себе скитальців та заопікувались ними.

За Комітет Злучених Українських Організцій:

Петро Ліщак, предс.

МІЛІТАРНИЙ ПОТЕНЦІЯЛ УКРАЇНИ

(Продовження зо ст. 2-гоЇ)

стильна індустрія є на такому рівні, що вимагає спеціяльних заходів для піднесення її, хоч треба ствердити, що сирівець культивованих в Україні волокнистих рослин в певній мірі може заступити бавовну. Але крім того в деяких районах України є цілком можлива культура бавовни. Існує повна можливість використання енергетики водних спливів Дніпра та Дністра для піднесення економічного потенціялу України, головним чином через електрифікацію.

Працездібність українського народу нівелює ріжні матеріяльні браки й є додатнім фактором економічного потенціялу України.

Одним з важливих елементів економічної сили є фінансова система і відповідна організація її, в Україні себто й сила залежить в головній мірі від політичних осягнень.

Високовартісний й цілком позитивний економічний потенціял України при відповідно уплянованій індустріяльній організації його, в чім засадничу ролю має відігравати момент економічних взаемин зі зовнішнім світом, становить одну з найважливіших корисних позицій в мілітарнім потенціялі України.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Збори Тов. „Єдність", від. 163, відбудуться в неділю, 13. листопада, в годині 1, попол., в домі Горожан, 847 Норт Френклин ул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є справи, котрі мусять бути полагоджені. Також просимо новоприбувші українські родини вписуватись до Тов. „Єдність", бо де є єдність, там є любов і згода. — За уряд: Н. Курко, пр.; І. Потучко, рек. секр.; М. Паранич, фін. секр.

ЕМБРІДЖ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Василія Великого, від. 161, відбудуться в суботу, 12. листопада, в годині 7. ввечір, у власній галі. Обовязком всіх місцевих іпозамісцевих членів є прийти на означений час і вирішити справи на зборах. Пригадуємо, що в 55-ту річницю існування У. Н. Союзу ведеться кампанія за новими членами, тож кожний член нашого відділу повинен приєднати бодай одного нового члена до Союзової родини. Просимо новоприбулих зі скитальщини обезпечуватись у відділі 161, бо там знайдете пораду і тепле прийняття. Наш відділ помагав і помагає українцям на скитанні і на останніх зборах ухвалено 50 долярів на їх допомогу. Просимо довгуючих членів вирівнювати свої залеглости. — Уряд.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє своїх членів, що звичайні збори відбудуться в суботу, 12. листопада, в годині 8. ввечір, в гали церковній при 7. вул. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. — Уряд.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Тов. „Любов", від. 45, повідомляє своїх членів, що звичайні збори відбудуться в неділю, 13. листопада. Просимо всіх членів явитися, бо є дуже важні справи до полагодження, а довжників просимо вирівняти залеглі належитости. Особливо просимо новоприбулих нових членів, щоб явилися. — Т. Малик, предс.; А. Гарасим, кас.; М. Ю. Сеник, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. — Тов. Зап. Січ, від. 325, повідомляє, що звичайні збори відбудуться в пятницю, 11. листопада, скоро 8. години ввечір, в гали У. Н. Домі. Просимо членів прийти та заплатити свої вкладки, бо інакше будуть суспендовані. Буде звіт з нашого підприємства.—Уряд

ДІТРОЙТ, МІШ. — Подаємо до відома місцевим і позамісцевим членам, що місячні збори Тов. Зап. Січ, від. 75, відбудуться в неділю, 13. листопада, в годині 1. попол., в салі У. Н. Дому при Мартін ул. Щоби контр. комісія могла здати точний звіт на річних зборах в грудні, так просимо довгуючих членів вирівняти свій довг цего місяця конечно. — За уряд: М. Присташ, секр.

ФИЛАДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Василія, від. 339, відбудуться в суботу, 12. листопада, в годині 7. ввечір, в домі Громади. 3322 Н. Лавренс ул. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів бути приявними на зборах, бо маємо вирішити важні справи. — За уряд: І. Жмутин, предс.; В. Мущинка, кас.; А. Хромяк, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 9. жовтня 1949 р. помер випадковою смертю від удару авта, в 33 році життя

ДМИТРО П. ВОДЯНСЬКИЙ,

член Бр. св. Стефана, від. 221 У. Н. Союзу в Шікаґо, Ілл.

Покійний родився в Шікаґо. Полишив у смутку дружину, родичів і три сестри.

Похорон відбувся 13. жовтня з укр. гр.-катол. церкви св. Николая. — В. Н. П.!

Т. Шпікула, секр.

Дня 18. жовтня 1949 р. помер у 61 році життя

ЮРКО РАВЛИК,

довголітний член Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 156 У. Н. Союзу, в Честер, Па.

Покійний походив з села Глинне пов. Дрогобич, Зах. Україна. Полишив у смутку жену Анну, два сини і дві доньки, а саме: Василя з дружиною, Михайла з дружиною, Марію з мужем і Катерину з мужем, 6 внуків і всі є членами У. Н. Союзу.

Похорон відбувся 22. жовтня до укр. правосл. церкви в Честер і на цвинтар Lawn Croft.—В. Н. П.!

В. Новак, секр.

ПОШУКУВАННЯ

ЛИМІЖАНСЬКА МАРІЯ ПЕТРОВА пошукує брата **ЛИМІЖАНСЬКИЙ ІВАН ДОРОХТІВ** зі села Січинці, районy Нововушків, область Винниця, і брата **ЗАХАРІЯ РОМАНІ КРИВИЙ** із Воробиївки. Прошу писати на адресу:

ПЕТРУНЯ МАРІЯ
Muenchen, Fraiman, Warner Kaserne, B. C. I. 5.

Пошукую тітку **МАРІЮ ГЕВХ** зі села поточани, повіт Вережани, котра виїхала перед чотирнадцятим роком до Америки й жила на фармі коло Дітройту до трицят девятого року. Пошукує її сестри син **АНДРІЙ МЕДИНСЬКИЙ.** Хто знає про неї, або вона сама, прошу повідомити мене:

ANDREW MEDYNSKI,
R. R. 4, Scotland, Ont., Canada

ДЕМЯНІВ ЮРКО зі села Хмелівка, пошукує тету, яка з родиною перед війною виїхала до Ню Йорку: **ЕВДОКІЯ ЛЕЦИН,** Михайло, Паранька, Марія, Федір, Юрій Лецини, зі села Росільна, повіт Надвірна. Хто знає про них, або вони самі, писати до: JURKO DEMIANIW, 2 Washington St., Brantford, Ont., Canada.

ТАРЗАН, ч. 2214. Тарзан висаджений з сидження.

Саме в час Тарзан кинувся вбік і наното вхопився льва.

Тимчасом Чедвик відзискав кріс, одначе завважав, що удар Мімби зробив його безужиточним.

Ранений раз-у-раз ножем, лютий лев кинувся об дерево.

Так звільнився він з Тарзанових обіймів.